

<https://printo.it/pediatric-rheumatology/GR/intro>

Ρευματικός Πυρετός και Μεταστρεπτοκοκκική Αντιδραστική Αρθρίτιδα

Έκδοση από 2016

1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΡΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΠΥΡΕΤΟΣ

1.1 Τι είναι;

Ο ρευματικός πυρετός είναι ένα νόσημα που οφείλεται σε λοίμωξη του λαιμού (φάρυγγα) από ένα μικρόβιο που ονομάζεται στρεπτόκοκκος. Υπάρχουν πολλές ομάδες στρεπτόκοκκου, αλλά μόνο η ομάδα A προκαλεί ρευματικό πυρετό. Παρόλο που οι στρεπτοκοκκικές λοιμώξεις είναι πολύ συνηθισμένη αιτία φάρυγγίτιδας (λοιμώξης δηλαδή του φάρυγγα) στη σχολική ηλικία, ο ρευματικός πυρετός δεν θα εκδηλωθεί σε όλα τα παιδιά με φάρυγγίτιδα. Το νόσημα μπορεί να προκαλέσει φλεγμονή στην καρδιά, που αρχικά πρωτοεμφανίζεται με σύντομους πόνους και διόγκωση (οίδημα) στις αρθρώσεις. Αργότερα, προκαλεί καρδίτιδα (φλεγμονή στην καρδιά) ή εξαιτίας φλεγμονής στον εγκέφαλο, μία διαταραχή που εκδηλώνεται με ανώμαλες ακούσιες κινήσεις (χορεία). Επιπλέον, μπορεί να εμφανιστούν δερματικά εξανθήματα ή δερματικά οζίδια.

1.2 Πόσο συχνός είναι;

Στο παρελθόν, προτού να είναι διαθέσιμα τα αντιβιοτικά, ο αριθμός των περιπτώσεων ήταν μεγάλος στις χώρες με θερμό κλίμα. Η καθιερωμένη όμως τακτική της χορήγησης αντιβιοτικών για τη θεραπεία της φάρυγγίτιδας, οδήγησε σε μείωση της συχνότητας αυτού του νοσήματος. Ωστόσο, ο ρευματικός πυρετός εξακολουθεί να προσβάλλει παιδιά σε όλο τον κόσμο ηλικίας 5 - 15 ετών οδηγώντας μάλιστα ένα μικρό αριθμό περιπτώσεων σε καρδιακή νόσο. Και επειδή

υπάρχουν αρθρικές εκδηλώσεις, συμπεριλαμβάνεται στα ρευματικά νοσήματα των παιδιών και εφήβων. Το φορτίο του ρευματικού πυρετού (το συνολικό πρόβλημα με τις επιπτώσεις του) είναι ανόμοια κατανομημένο ανά τον κόσμο.

Η συχνότητα του ρευματικού πυρετού είναι διαφορετική από χώρα σε χώρα: υπάρχουν χώρες χωρίς καταγεγραμμένα περιστατικά και χώρες με μέτρια ή μεγάλα ποσοστά (περισσότερα από 40 περιστατικά ανά 100.000 ατόμων το χρόνο). Υπολογίζεται ότι υπάρχουν πάνω από 15 εκατομμύρια περιπτώσεις ρευματικής καρδίτιδας παγκοσμίως, με 282.000 νέες περιπτώσεις και 233.000 θανάτους ετησίως.

1.3 Ποια είναι τα αίτια του νοσήματος;

Το νόσημα είναι αποτέλεσμα μη φυσιολογικής απάντησης του ανοσιακού (αμυντικού) συστήματος στη λοίμωξη του λαιμού από πυογενή στρεπτόκοκκο ή β-αιμολυτικό στρεπτόκοκκο ομάδας Α. Ο πονόλαιμος προηγείται της έναρξης του νοσήματος, με μια ασυμπτωματική περίοδο που μπορεί να ποικίλλει.

Η αντιβιοτική θεραπεία είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση της λοίμωξης του λαιμού, ώστε να σταματήσει τη διέγερση του ανοσιακού συστήματος και να περιορίσει νέες μολύνσεις, καθώς οι νέες λοιμώξεις μπορούν να προκαλέσουν νέα έξαρση του νοσήματος. Ο κίνδυνος από επαναλαμβανόμενες προσβολές είναι μεγαλύτερος μέσα στα 3 πρώτα χρόνια από την έναρξη του νοσήματος.

1.4 Είναι κληρονομικός;

Ο ρευματικός πυρετός δεν είναι κληρονομικό νόσημα από την στιγμή που δεν μπορεί να μεταδοθεί απευθείας από τους γονείς στα παιδιά. Ωστόσο, υπάρχουν οικογένειες με αρκετά μέλη να έχουν εμφανίσει ρευματικό πυρετό. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε γενετικούς παράγοντες που συνδέονται με την πιθανότητα μετάδοσης στρεπτοκοκκικών λοιμώξεων από άτομο σε άτομο. Η στρεπτοκοκκική λοίμωξη μεταδίδεται με την αναπνευστική οδό και με το σάλιο.

1.5 Γιατί το παιδί μου έχει αυτό το νόσημα; Μπορεί να προληφθεί;

Το περιβάλλον και τα διάφορα στελέχη του στρεπτόκοκκου είναι

σημαντικοί παράγοντες για την εκδήλωση του νοσήματος, αλλά στην πράξη είναι δύσκολο να προβλεφθεί ποιος θα την εμφανίσει. Η αρθρίτιδα και η καρδιακή φλεγμονή προκαλούνται από μη φυσιολογική ανοσιακή απάντηση στις πρωτεΐνες του στρεπτόκοκκου. Οι πιθανότητες εμφάνισης του νοσήματος είναι μεγαλύτερες εάν συγκεκριμένοι τύποι στρεπτόκοκκου μολύνουν ένα ευπαθές στο μικρόβιο άτομο. Ο συνωστισμός είναι ένας σημαντικός περιβαλλοντικός παράγοντας, δεδομένου ότι ευνοεί τη μετάδοση λοιμώξεων. Η πρόληψη του Ρευματικού Πυρετού εξαρτάται από την έγκαιρη διάγνωση και την αντιβιοτική θεραπεία των στρεπτοκοκκικών λοιμώξεων σε υγιή παιδιά. Το προτεινόμενο αντιβιοτικό είναι η πενικιλίνη.

1.6 Είναι μεταδοτικός;

Ο ίδιος ο ρευματικός πυρετός δεν είναι μεταδοτικός. Αυτό που είναι μεταδοτικό είναι η στρεπτοκοκκική φαρυγγίτιδα. Ο στρεπτόκοκκος διασπείρεται από άτομο σε άτομο και επομένως η λοίμωξη σχετίζεται με συνωστισμό στο σπίτι, στο σχολείο ή στο γυμναστήριο. Το προσεκτικό πλύσιμο των χεριών και η αποφυγή στενής επαφής με άτομα που έχουν στρεπτοκοκκική λοίμωξη του λαιμού είναι σημαντικά μέτρα για να σταματήσει η εξάπλωση του νοσήματος.

1.7 Ποια είναι τα κύρια συμπτώματα;

Ο ρευματικός πυρετός εμφανίζεται συνήθως με συνδυασμό συμπτωμάτων που μπορεί να είναι μοναδικός για κάθε ασθενή. Ακολουθεί στρεπτοκοκκική φαρυγγίτιδα ή αμυγδαλίτιδα που δεν θεραπεύθηκε με αντιβιοτικά. Η φαρυγγίτιδα ή η αμυγδαλίτιδα μπορεί να αναγνωρισθούν από τον πυρετό, τον πονόλαιμο, τον πονοκέφαλο, την κόκκινη υπερώα (ουρανίσκο) και την αμυγδαλίτιδα με πυώδεις εκκρίσεις που συνοδεύεται από διογκωμένους και επώδυνους λεμφαδένες του λαιμού. Ωστόσο, αυτά τα συμπτώματα μπορεί να είναι πολύ ήπια ή να απουσιάζουν τελείως στα παιδιά σχολικής ηλικίας και στους εφήβους. Μετά την υποχώρηση της οξείας φάσης, υπάρχει μια ασυμπτωματική περίοδος 2-3 εβδομάδων. Τότε, το παιδί μπορεί να παρουσιάσει πυρετό και τα παρακάτω ευρήματα του νοσήματος:

Αρθρίτιδα

Η αρθρίτιδα προσβάλλει κυρίως αρκετές μεγάλες αρθρώσεις ταυτόχρονα, ή μετακινείται από άρθρωση σε άρθρωση προσβάλλοντας μια - δύο αρθρώσεις την φορά (όπως γόνατα, αγκώνες, αστραγάλους ή ώμους). Ονομάζεται «μεταναστευτική και παροδική αρθρίτιδα». Λιγότερο συχνή είναι η αρθρίτιδα των χεριών και της αυχενικής μοίρας της σπονδυλικής στήλης. Ο πόνος στις αρθρώσεις μπορεί να είναι έντονος, παρόλο που η διόγκωση μπορεί να μην είναι τόσο εμφανής. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο πόνος συνήθως υποχωρεί άμεσα με τη χορήγηση αντιφλεγμονωδών φαρμάκων. Το πιο συχνό αντιφλεγμονώδες που χρησιμοποιείται είναι η ασπιρίνη.

Καρδίτιδα

Η καρδίτιδα (φλεγμονή της καρδιάς) είναι η πιο συχνή εκδήλωση. Ο αυξημένος καρδιακός παλμός κατά την διάρκεια της ανάπαυσης ή του ύπνου μπορεί να προκαλέσει υποψίες ρευματικής καρδίτιδας. Με την καρδιολογική εξέταση εντοπίζονται μη φυσιολογικά ευρήματα, τα καρδιακά φύσηματα, που είναι το κύριο χαρακτηριστικό της προσβολής της καρδιάς. Τα φύσηματα που ποικίλουν σε ένταση από μόλις ακουστά έως ιδιαίτερα έντονα, μπορεί να υποδεικνύουν φλεγμονή των καρδιακών βαλβίδων, γνωστή σαν ενδοκαρδίτιδα. Αν υπάρχει φλεγμονή που εντοπίζεται στο καρδιακό περίβλημα, και που ονομάζεται «περικαρδίτιδα», μπορεί να έχουμε συλλογή υγρού γύρω από την καρδιά, αλλά αυτό συνήθως είναι ασυμπτωματικό και υποχωρεί από μόνο του. Στις πιο σοβαρές περιπτώσεις προσβάλλεται ο ίδιος ο καρδιακός μυς (μυοκαρδίτιδα), οπότε παραβλάπτεται η παλμική λειτουργία της καρδιάς και εξασθενεί. Η μυοκαρδίτιδα μπορεί να αναγνωρισθεί από το βήχα, τον πόνο στο στήθος, την ταχυκαρδία και την αύξηση του αριθμού των αναπνοών (ταχύπνοια). Τότε ο ασθενής πρέπει να παραπέμπεται σε καρδιολόγο και να συστήνονται πιο ειδικές εξετάσεις. Αποτέλεσμα της πρώτης εισβολής του ρευματικού πυρετού μπορεί να είναι η ρευματική φλεγμονή των βαλβίδων της καρδιάς. Συνήθως αποτελεί επιπλοκή επαναλαμβανόμενων επεισοδίων. Και επειδή θα μπορούσε να αποτελέσει πρόβλημα αργότερα στην ενήλικη ζωή, η πρόληψή της είναι ζωτικής σημασίας.

Χορεία

Ο όρος χορεία προέρχεται από μία Ελληνική λέξη που σημαίνει χορός. Η χορεία είναι μια κινητική δυσλειτουργία που οφείλεται σε φλεγμονή

των τμημάτων του εγκεφάλου που ελέγχουν το συντονισμό των κινήσεων. Προσβάλλει περίπου το 30-40% των ασθενών με ρευματικό πυρετό. Αντίθετα από την αρθρίτιδα και την καρδίτιδα, η χορεία εμφανίζεται αργότερα στην πορεία του νοσήματος, 1 έως 6 μήνες μετά τη λοίμωξη του λαιμού. Τα πρώιμα ευρήματα είναι ο άσχημος γραφικός χαρακτήρας των πασχόντων μαθητών, δυσκολίες στο ντύσιμο και στην αυτοεξυπηρέτηση ή ακόμη στο περπάτημα και στο φαγητό, εξαιτίας του ακούσιου τρέμουλου (τρόμου). Οι κινήσεις μπορεί να καταστέλλονται εκούσια για σύντομα διαστήματα, να εξαφανίζονται στη διάρκεια του ύπνου ή να επιτείνονται από το άγχος ή την κούραση. Όσον αφορά στους μαθητές, έχει αντίκτυπο στην ακαδημαϊκή τους πρόοδο εξ' αιτίας της αδυναμίας συγκέντρωσης, άγχους και συναισθηματικής αστάθειας, με εύκολα ξεσπάσματα σε κλάματα. Αν είναι πολύ ήπια, μπορεί να παρερμηνευτούν ως διαταραχή συμπεριφοράς. Αυτοπεριορίζεται, παρόλο που απαιτείται υποστηρικτική θεραπεία και παρακολούθηση.

Δερματικά εξανθήματα

Τα δερματικά εξανθήματα είναι λιγότερο συχνές εκδηλώσεις του ρευματικού πυρετού και ονομάζονται «γυροειδές (δακτυλιοειδές) ερύθημα», αυτό που μοιάζει με κόκκινους δακτυλίους και τα «υποδόρια οζίδια» που είναι ανώδυνα κινητά οζίδια με φυσιολογικό χρώμα του επιφανειακού δέρματος και εντοπίζονται συνήθως πάνω στις αρθρώσεις. Αυτά τα ευρήματα υπάρχουν σε λιγότερο από 5% των περιπτώσεων και μπορεί να μη γίνουν αντιληπτά εξ' αιτίας της διακριτικής και παροδικής εμφάνισής τους. Δεν εμφανίζονται μεμονωμένα αλλά μπορεί να εκδηλωθούν μαζί με μυοκαρδίτιδα (φλεγμονή του καρδιακού μυ). Υπάρχουν και άλλα συμπτώματα που μπορεί να παρατηρηθούν πρώτα από τους γονείς, όπως πυρετός, κόπωση, απώλεια της όρεξης, ωχρότητα, πόνοι στην κοιλιά και ρινικές αιμορραγίες. Αυτά μπορεί να εμφανιστούν στα αρχικά στάδια του νοσήματος.

1.8 Είναι το νόσημα ίδιο σε κάθε παιδί;

Η πιο συχνή εκδήλωση είναι το καρδιακό φύσημα στα μεγαλύτερα παιδιά ή εφήβους, μαζί με αρθρίτιδα και πυρετό. Οι μικρότεροι ασθενείς συνήθως εμφανίζουν καρδίτιδα και λιγότερο έντονα τα ενοχλήματα από τις αρθρώσεις.

Η χορεία μπορεί να εμφανίζεται μόνη της ή σε συνδυασμό με καρδίτιδα, αλλά σε όλες τις περιπτώσεις συστήνεται στενή παρακολούθηση και εξέταση από καρδιολόγο.

1.9 Είναι το νόσημα διαφορετικό στα παιδιά απ' ότι στους ενήλικες;

Ο ρευματικός πυρετός είναι νόσημα παιδιών, εφήβων και νεαρών, ηλικίας έως 25 ετών. Είναι σπάνιος πριν την ηλικία των 3 ετών και περισσότερο από το 80% των ασθενών είναι μεταξύ 5 και 19 ετών. Μπορεί όμως να εμφανιστεί και αργότερα, αν δεν υπάρξει συμμόρφωση με τη μόνιμη αντιβιοτική προστασία (χημειοπροφύλαξη).